

Nr 23.

Ankom till riksdagens kansli den 22 februari 1927 kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning av väckt motion angående förbättring genom statens medverkan av pensioner utav äldre typ till änkor efter befattningshavare i statens tjänst.

I en till bankoutskottets förberedande behandling hänvisad, inom andra kammaren väckt motion nr 173 hava herrar *Petersson* i Lerbäcksbym och *Fjellman*, under instämmande i motionens syfte av åtskilliga av kammarens övriga ledamöter, hemställt, »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning, huruvida, i vad mån och på vilket sätt en förbättring av nu utgående pensionsförmåner må genom statens medverkan kunna beredas änkor efter befattningshavare i statens tjänst, vilka uppbära pension efter de gamla oreglerade grunderna, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill en sådan utredning må giva anledning.»

Beträffande de skäl motionärerna anført till stöd för sin hemställan får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet. Såsom i motionen erinrats, har frågan om förbättring genom statens medverkan av äldre pensioner till änkor efter befattningshavare i statens tjänst i anledning av väckta motioner varit föremål för prövning vid såväl 1925 som 1926 års riksdagar.

Bankoutskottet 1925. Vid 1925 års riksdag avstyrkte bankoutskottet den då väckta motionen i utlåtande, så lydande:

»Såsom jämväl i motionen framhålles råder en bestämd skillnad mellan statens åtaganden beträffande å ena sidan f. d. befattningshavares pensionering och å andra sidan familjepensioneringen. Utskottet vill i detta avseende erinra, att, medan staten själv i huvudsak ombesörjer befattningshavarnas pensionering, familjepensioneringen däremot överlämnats åt befattningshavarna själva, varvid dock staten medverkat vid upprättandet av de för denna pensionering avsedda kassor samt anslagit medel till förvaltningsbidrag och i vissa fall bidragit till själva pensioneringen. Sådan familjepensioneringen för närvarande är ordnad, företer densamma stora ojämnheter. Pensioneringsgrunderna skifta, avgifterna äro på olika sätt beräknade och någon enhetlig grund för statens bidrag förefinnes icke. Under sådana förhållanden måste det givetvis vara förenat med stora svårigheter att genomföra en pensionsreglering, på sätt i motionen avses. Det må

vidare erinras, att staten i ganska stor utsträckning tillgodosett det på grund av penningvärdets fall inträdda behovet av en förbättring av änkepensionerna genom att bevilja dels pensionstillägg dels ock dyrtidstillägg, vilka senare beräknas efter gynnsammare grunder än de i allmänhet gällande. Det är alltså jämförelsevis betydande uppoffringar staten fått vidkännas uti ifrågasvarande hänseende. Att staten nu skulle ikläda sig ytterligare förpliktelser beträffande änkepensioneringen finner sig utskottet därför icke kunna tillstyrka, så mycket mindre som detta efter all sannolikhet skulle kunna leda till en fullständig omläggning av den ställning, staten hittills intagit till familjepensioneringen. Härtill kommer, att en dylik åtgärd givetvis kunde vara ägnad att hos delägarne i vederbörande pensionskassor minska intresset för att, där så ansees erforderligt, själva sörja för en förbättring av pensionstagarnas ställning. Under sådana omständigheter har utskottet icke ansett sig böra tillstyrka någon utredning i motionens syfte.»

En reservant inom utskottet hemställde om avlåtande av en skrivelse i motionens syfte. Motionen föranledde i enlighet med utskottets hemställan icke någon riksdagens åtgärd.

Då frågan änyo behandlades vid 1926 års riksdag, anförde utskottet i avgivet utlåtande över då föreliggande motion, att några nya skäl icke blivit anförda av beskaffenhet att ändra den ståndpunkt, utskottet år 1925 intagit i denna fråga, samt hemställde på grund härav, att motionen icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. Detta utlåtande var enhälligt. Båda kamrarna beslöt i enlighet med vad utskottet hemställt.

Bankoutskottet 1926.

Utskottet är alltjämt av den mening, att staten ej rimligen bör ikläda sig ytterligare förpliktelser, utöver vad redan skett, beträffande förbättring av pensionsförmånerna för efterlevande till befattningshavare i statens tjänst och med sådana efterlevande jämställda pensionärer. Till stöd för denna uppfattning kan utskottet fortfarande i huvudsak åberopa de skäl, som anförts vid frågans behandling år 1925. Utskottet anser sig fördenskull här endast behöva i vissa avseenden ytterligare belysa då anförda förhållanden.

Utskottets yttrande.

Av vad som yttrats i förenämnda utlåtande vid 1925 års riksdag framgår, att statstjänarens familjepensionering hittills ansetts böra i huvudsak utgöra en befattningshavarnas ensak och att statens åtgöranden härvidlag i stort sett ansetts böra inskränkas till att medverka vid upprättande av pensionskassor för ändamålet samt att lämna bidrag till dylika kassors förvaltningskostnader. Under fasthållande av denna grundsats, vilken enligt utskottets mening alltjämt bör upprätthållas, har staten emellertid med hänsyn till under senare år rådande dyrtidsförhållanden vidtagit vissa åtgärder till förbättrande av ifrågasvarande pensionsförmåner dels genom beviljande av pensionstillägg å de lägsta pensionsbeloppen, dels genom beredande av dyrtidstillägg å pensionerna. De ekonomiska uppoffringar,

som statsverket genom dessa åtgärder fått vidkännas, måste betraktas såsom synnerligen betydande. Enbart kostnaderna för dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter civila och militära befattningshavare i statens tjänst m. fl. uppgingo för budgetåret 1925—1926 enligt riksräkenskapsverkets budgetredovisning till i runt tal 2 1/2 miljon kronor. Härtill komma *dels* kostnaderna för pensionstillägg åt änkor och barn efter civila och militära befattningshavare, vilka kostnader bestridas från särskilda anslag till pensionsreglering för vissa pensionärer, *dels ock* utgifter för pensionstillägg samt dyrtidstillägg åt efterlevande efter befattningshavare vid statens affärsdrivande verk, vilka utgifter gäldas från de medel, av vilka dessa verks omkostnader i övrigt utgå.

Att den förbättring av ifrågavarande pensionsförmåner, som staten genom nu angiva åtgärder lämnat, i förhållande till pensionernas grundbelopp ej är obetydlig torde framgå av följande sammanställning beträffande vissa lägre änkepensionsbelopp:

Änkepension.	Av statsmedel utgående tilläggsförmåner.		Summa.
	Pensionstillägg	Dyrtidstillägg ¹	
50	50	57	157
100	90	111	301
150	90	142	382
200	90	168	458
250	90	199	539
300	90	230	620
350	60	239	649
400	60	270	730
450	30	284	764
500	30	310	840
550	30	341	921
600	—	355	955

Denna sammanställning utvisar, att de av staten beviljade tilläggsförmånerna beträffande de minsta pensionerna vida överstiga pensionernas grundbelopp.

Med hänsyn till vad nu anförts skulle enligt utskottets mening — frånsett de betydande kostnader, som en ytterligare förbättring av ifrågavarande pensionsförmåner skulle föranleda — ett beslut om dylika ytterligare åtgärder kunna medföra en ändring av statens hittillsvarande principiella ställning till frågan om statstjänarens familjepensionering. Utskottet finner

¹ Dyrtidstilläggen äro beräknade vid en levnadskostnadsindex av 175 och för pensionär utan barn. Då indextalet nu är 171, äro beloppen alltså något för höga. Vid beräkningen har hänsyn icke tagits till i § 4 sista stycket av gällande kungörelse föreskrivna avrundningar.

alltså såväl statsfinansiella som principiella skäl med styrka tala emot åtgärder i motionens syfte.

I den nu föreliggande motionen har — i motsats till vad fallet varit i de åren 1925 och 1926 väckta motionerna i samma ämne — framhållits, att den ifrågasatta undersökningen borde avse icke blott huruvida och i vilken omfattning behovet av en pensionsförbättring för ifrågavarande grupper av pensionstagare föreläge, utan även i vilken utsträckning en sådan förbättring eventuellt skulle kunna ombesörjas av pensionskassorna själva och i vad mån statens medverkan härvidlag vore erforderlig. Med avseende härå vill utskottet framhålla, att med hänsyn till ifrågavarande pensionskassors ställning desamma icke lära kunna av statsmakterna åläggas att bevilja pensionsförhöjningar, även om kassornas ekonomiska ställning skulle visa sig medgiva sådana förhöjningar. I den mån en förbättring av pensionerna finnes kunna ske genom pensionskassorna, torde det alltså ankomma på kassorna själva att taga initiativ därtill.

På grund av vad nu anförts får utskottet avstyrka bifall till den väckta motionen och hemställer sålunda,

att förevarande motion II:173 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 22 februari 1927.

På bankoutskottets vägnar:

C. E. SVENSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:
från första kammaren: herrar *C. E. Svensson, Pettersson* i Olovstorp, *Lindley, Enhörning, Dalberg, Andersson* i Hedsta, *Bodin* och *Forsberg*;
från andra kammaren: herrar *Borggren, Winkler, Bäcklund, Lovén, Olsson* i Berg, *Wikström, Kloo* och *Ryberg*.

Reservation

av herr *Olsson* i Berg, som ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till den i ämnet väckta motionen.
